

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

VII. Soluuntur argumenta contraria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

terius ab intellectu refusa superfluit: secundò sequeretur tales relationes rationis esse quidem entia rationis, quod aduersarij fatentur, & simul non esse entia rationis: tum quia earum relationes ab actibus in obiecta efficienter emanant: non ergo habent esse obiectiuum dumtaxat in intellectu, sed esse effectiuum, vel potius effectibile, eodè imò potiori iure, quo carentiæ aliquarum rerum ex aliarum rerum inceptio, ac productione resultantes, tenebræ v.g. ex abscessu Solis, eiusque versus antipodas fuga obortæ, non sunt obiectiuè tantum in intellectu, neque entia rationis ficta: eiusmodi ergò non erunt prædictæ relationes: tum etiam, quia cognitio generica ad solum animal in communi, v.g. terminatur, non ergo ad relationem fictitiā ac tenuissimā, quam aduersarij comminiscuntur: ea ergo relatio non habet esse obiectiuè in intellectu, ne dum esse in illo obiectiuè tantum, sicut ad ens rationis oportet: quartò, probatur eadem minor: quemadmodum intellectus res denominat genericè, aut specificè cognitās, seu genera, & species, ita voluntas denominat res multis, variisque modis, eisque rationem obiecti formalis, aut materialis, finis, aut medijs attribuit. Atqui rem esse volitam à nobis hoc aut illo modo, dicique obiectum formale, aut materiale, medium, aut finem non est ens rationis, aliās hoc etiam Theologiæ, & scientiæ moralis esset obiectum formale, aduersus quam omnes & meritò censent: simili ergo modo esse genus, speciem, aut hoc aliò modo cognitum non erit aliqua relatio rationis, & commentitia in obiectum ab intellectu refusa: quintò, suadet eadem minor, quoniam intellectus diuinus, sensus humanus, & belluinus res cognitās efficienter denominant, nihilominus entia rationis non confingunt, neque in obiecta reiciunt, ut apud omnes exploratum.

53 Rursus quintò, Dominicus Sotus q. 3. de vniuersalibus artic. 1. dub. 2. etsi entia rationis obiectiua ab omni ente reali distincta admittat, eaque Dialecticæ facultatis formaliter esse statuatur, tamen istiusmodi entia rationis habentia esse veluti subiectiuum in rebus ipsis, & versus eas à nobis resilientia his verbis egregie sugillat: *Sicut est sensualis hominis nihil credere, nisi quod est ante pedes, ut Heraclitus, ita & quantum est hominis credere in scientiis, nisi quod ratio, aut fides catholica persuadet, maxime in multiplicatione rerum: & profectò nulla ratio persuadet, ut intellectus per cognitionem aliquid producat in rebus (ait enim Arist. 3. de an. text. 2. intelligere esse quoddam pati) sed sicut res dicitur cognita, quia obicitur cognitioni, ita denominatur genus, aut species in actu, quia obicitur huic, aut illi cognitioni.*

54 Tandem in metaphysica ostendam, satis absurdas esse figuras illas Epicuri, quas è summis quibusque corporibus dicebat effluere, cum inuisibiles, & ignotæ sint, visum tamen in nobis effecturas: Hoc enim de eo referunt præter alios Aulus Gellius lib. 5. cap. 16. & Fabius lib. 10. cap. 2. Equis autem non videat, multò magis absurdas esse prædictas relationes rationis à nobis passim effusas: illæ namque non producant, nec producantur, quin vera entia iuxta suos auctores sint, hæ verò vtrumque habent, quin tamen entia sint, sed mera figmenta, quo nil fingi potest magis ridiculosum: illæ habent ubi recipiantur, sensus utique nostros, quibus imprimuntur, hæ verò interdum à nobis abeunt nunquam recipiendæ, nullique subiecto inhæsuræ, cum scilicet Deum cognoscimus, in quo nefas est istiusmodi tenuissimas relationes, & veluti fictitias, & imaginarios atomos intrinsecè suscipi. Figura illæ Epicuræ per finitum

dumtaxat, ac certum loci interuallum à corporibus emanant: hæ vero relationes ab intellectu nostro, nullo quidem fine profluunt, atque in immensum sese effundunt, quantumcunque enim aliquid distet, illud à me cognitum iri nil prohibet: illæ denique finitæ numero sunt, pro eo ac corpora, à quibus effluunt, hæ profus infinite omnique numero superiores, quoties videlicet infinitas res specie aliqua aut genere clausas confusè quidem, & quoad solum gradum superiorem in eis realiter distinctum ac multiplicem cognoscimus: haud enim relatio confusè cogniti vni obiecto conueniens est eadem cum relatione, qua aliud dicitur cognitum, alias vna, eademque vtrique, & consequenter infinitis hæret. Quapropter, ut dixi, multo magis in intelligibilia arbitrator simulachra ista, ac visa à nobis in res, quas cognoscimus efflua, quam quæ contra à rebus versus nos fluxum suum incipientia Epicurus assererat.

CAPVT VII.

Soluntur argumenta contraria.

Obiiciunt primò Thomistæ Arist. 4. metaph. text. 5. ubi docet Dialecticam, & Metaphysicam agere de omni ente: sed metaphysica agit de ente reali: ergo logica de ente rationis: sic enim, & non aliter fiet, ut vtrique omne ens, reale scilicet & rationis comprehendat. Obiiciunt secundò B. Thomam, qui multoties intentiones generis, speciei aliasque eiusmodi haud dubiè ad Dialecticam atinentes eique obiectas entia rationis nuncupat. Arguunt tertio, logica iuxta omnes est, & dicitur scientia rationalis: non ergo nisi quia ens rationis propositum habet: quod ipsum confirmat logicæ ethymon, dicitur enim, ac ducitur à logo, id est, interno rationis opere, & ente, hoc igitur illius obiectum, ac materia circa quam est. Arguunt quartò, Denominationes generis, & speciei, subiecti, & prædicati, & quæ cetera à Dialectica considerantur, habent aliquod esse intrinsecum in obiectis: non reale, ergo solius rationis. Vrgent quintò, ens rationis est, quod conuenit obiecto præcisè, ut subest operationi mentis siue rationis: at huiusmodi est genus, species, & quæ similia Dialectici negotij sunt. Arguunt sexto, denominatio omnis extrinseca est veluti nominis appellatio, adeoque opus rationis rem aliquam sponte sua absolutam ad formam minimè sibi intrinsecam referentis: denominatio ergo quævis eiusmodi est ens rationis: hoc ergo Dialecticæ obicitur, quoties denominationem generis, speciei aliamve similem considerat. Instant primò, vniuersale haud dubiè esse ens fictum, & solius rationis: sit enim quando animal v.g. abstrahitur per intellectum ab homine, & equo, ac cæteris inferioribus, quæ abstractio nequit non esse fictitia, & solius rationis opus, cum re ipsa animal non sit abstractum à suis inferioribus, sed in eis per veram identitatem inhæreat. Atqui vniuersale est obiectum formale Dialecticæ, ut quod maxime. Item octandò instant: Quando intellectus concipit animal confusè, illudque genus efficit, tum profectò denominationem cogniti, & generis animali extrinsecam perinde apprehendit, & cogitat, ac si esset ei intrinseca: aliter ergo illud concipit, quam esse possit, adeoque fingit, & ens rationis efficit: genus igitur est ens rationis, neque non similiter omnis alia secunda intentio, cum tamen sint obiectum formale dialecticæ. Tandem arguunt, obiectum formale logicæ non sunt actus intellectus, non voces, non etiam res cognitæ, reliquum ergo est, ut solum ens rationis, quo artificiosè

ciosè disponuntur actus nostri intellectus, sit vnica & adequata meta, ad quam ea cunctos suos actus collineat: consequentia liquet: antecedens firmamenta multa, & varia, sed quæ superius proposita, nec libet, nec licet hic repeti.

56

Hi sunt tibicines, quibus aduersarij nostri labantem opinionem, vt cum Plauto loquar, fuscillant. Autoritas Aristotelis, cui primò innituntur, parum eis prodest; namque si esset eis fauorabilis, quemadmodum metaphysica est de ente reali, vt sic prout omnia entia realia velut ratio superior comprehendit, ita etiam logica foret de ente rationis, vt sic prout omnia entia rationis, tanquam ratio communis complectitur, quod tamen nemo etiam aduersariorum admittet. Item mens Aristotelis eo loci est idem subiectum, siue materiam circa quam logica, & metaphysica assignare, vt cum interpretatur D. Thomas opusc. 42. cap. 4. initio his verbis *Sciendum est ergo, quod sicut in 4. met. dicitur, logica, & metaphysica, circa omnia operantur, differenter tamen, sicut enim primi philosophi est, loqui de ente in communi, ita & logici, aliter non esset circa omnia eius consideratio, nisi haberet pro subiecto ens in communi, cum enim vniuersa scientia sit vnum subiectum, idem erit subiectum vtriusque.* Hæc ille: Quod si intendit Aristoteles idem esse obiectum metaphysicæ, & dialecticæ, idem inquam ex parte rerum, quas considerat logica, non vero artificij, quod eis appingit, quò hinc colligi potest, alterà esse de entereali, & alteram duntaxat de ente rationis: certè oppositum ego colligerè. Tandè dico Aristotel. eo loci tantum voluisse metaphysicam, & logicam agere de omni ente, tum reali, tum etiam rationis, sed aliter, & aliter, illam enim agere de omni ente secundum se, & nude sumpto, hanc vero differere de omni ente, siue reale, siue rationis sit, prout tamen subest operationi intellectus, & ab ea genus aut species, subiectum, aut prædicatum, aliòve simili pacto denominatur, vt mox explicat D. Thomas opusculo illo 42. cap. 4. Haud magis fauet aduersariis S.D. autoritas, secundo loco obiecta: Quoties enim cunque secundas intentiones generis, speciei, subiecti, prædicati, aliasve similes dialecticæ facultates proprias vocat entia rationis, de ente rationis non obiectiuo, ac proprio, seu fictitio, sed subiectiuo, aut fundamentali, adeoque improprio sermonem habet: hoc autem posterius ens rationis potius est ens reale, quam rationis: quare quod sit obiectum formale dialecticæ nostra est opinio, non vlla eius reprehensio. At cur antiquos etiam Thomistas hac ratione non interpretor? cur non etiam iuniores? Verum quod ad hos attinet luce clarius est, eos nullum interpretamentum capere, & ens rationis obiectiuum, & fictum omnisque realitatis expertis dialecticæ obiectum formale esse arbitrari. Quod autem ad veteres Thomistas, tametsi aliqui illorum subobscure loquantur, longè tamen verisimilius est idem quod nuperi tuerentur eos sentire, & ens rationis fictitium, & proprium dialecticæ attribuerè: tum quia plerique negant logicam vllatenus esse de ente reali, ens ergo rationis, de quo illam esse censent, est ens non verum ac reale, adeoque ens rationis proprium, & strictum: tum quia multi putant, ex actibus nostris quidpiam resiliere in obiecta eis intrinsecum, per quod sint genera, species, aliæve ratione affecta, quæ ad dialecticam pertineant: eiusmodi autem ens rationis in obiecta infinita, non existentia, diuina, & immutabilia redundans, nil verum, & reale, adeoque quid fictum, ac proprium ens rationis non esse nò potest, vti ipsi etiam explicant: tum etià quia

P. R. Lyncei Philosophia Tom. I.

innumeri eorum definiunt ens rationis, de quo loquuntur, & quod in certa quadam materia dialecticæ attribuunt, esse *id quod habet esse biellinè tantum in intellectu*: Huiuscemodi autem ens rationis omnium consensione est proprium, strictumque ens rationis. Denique aliqui eorum iis vtuntur argumentis, quæ secundas intentiones logicæ figmenta esse contendunt, vt paulo supra vidimus.

Ad tertium dicendum est, logicam vocari scientiam rationalem non quod sit de ente rationis obiectiuo, & ficto, sed quod sit de ente rationis subiectiuo, aut fundamentali, quod quidem est ens reale, sicut cap. 5. exposuimus; logos etiam, à quo derivatur logica, non est ficta aliqua sermocinatio rationis secum ipsa, sed vera ac realis locutio, tum interna, vt supra docuimus, tum etiam externa, vt ibid. etiam insinuauimus, & iam olim docuit præter alios Plato in Theæteto, vbi proposita hac quaestione quid logos nobis hic significat? sic respondet, *primum esse arbitror cogitationem suam voce per verba, nominaque exprimere, opinionem propriam in voce perinde, ac in speculo, & aqua monstrantem: nonne tale quid oratio sibi esse videtur?* Quod ergo hæc facultas, rationalis; quod logica dicatur, haud arguit eam esse circa ens rationis siue fictitium, sed circa verba, cum interna, tum etiam externa. Ad quartum dicendum est, secundas intentiones generis, speciei, subiecti, & cæteras nihil intrinsecè rebus assignare, sicuti cap. præced. abundè probatum manet. Ad quintum dicendum est, ens rationis non propriè, & formaliter tale, sed duntaxat fundamentaliter, & impropriè tale, esse illud quod rei conuenit præcisè, vt subest operationi mentis. Quocirca, tametsi animal v. g. duntaxat habeat esse genus, quatenus subest alicui cognitioni confusæ, & hoc solo nomine eam denominationem induat, inde tamen non fiet, quod genus sit, ab aliquo stricto ente rationis proficisci.

Parum quoque momenti est in sexto argumento; namque formalis denominatio, & appellatio nominis, qua nimirum aliquid exterius significatur, non est opus rationis fingentis, aut ens fictum; primò quia aliàs eiusmodi ens esset obiectum formale, etiam grammaticæ, vt pote quæ citra dubium agit de significatione vocum; deinde quia similiter foret obiectum Theologiæ, agit enim hæc de significatione practica gratiæ, quæ ex instituto, & arbitrio Christi inest verbis sacramentorum nouæ legis; Item tertio, quia in sacris litteris plura nomina leguntur imposita à Deo; nam Simonem v. g. vocauit Petrum & filios Zebedæi vocauit Boanerges: Deus autem nil fingere potest, formalis ergo denominatio, & appellatio nominis, non est ens rationis fingentis. Rursus 4. si eiusmodi denominatio esset ens rationis fictitium, & hac ratione obiectum formale logicæ, huic etiam voces, & nomina formaliter obicerentur, contra quam Thomistæ volunt: sequela constat; nam talis denominatio nomina ipsa formalissime includit, vt vel ex ipso eius ethymo liquet. Præterea 5. aliud est esse genus, speciem, &c. aliud ita appellari: quamuis ergo ea appellatio sit ens rationis, idque gratis permittamus, haud tamen propterea ipsum genus, speciem, & reliquæ intentiones, quæ ad logicam potissimum spectant, erunt entia rationis. Denique, si quod genus, speciem, & reliqua eiusmodi, nominis appellationem habeant formalemque, & externam denominationem, quæ opus rationis quodammodo est, si inquam, hac de causa logica est de ente rationis; sane non solum grammatica, & Theologia, de quibus paulo supra,

D verum

57

58

verum etiam omnis omnino ars, & scientia erit de ente rationis, quævis enim res mundi cuiuscunque sit scientia, aut facultatis, aliquam nomenclaturam, & appellationem habet. Iam vero si de denominatione extrinseca obiectiva sermo sit, ea nimirum, per quam aliquid, genus v. g. est reapse, & seorsim à quouis nomine, hæc quidem non est ens rationis, cum detur seorsim à ratione non solum fingente, vt constat; verum etiam ipsum genus concipiente, vt supra in loco explicuimus. Quamobrem non video cur magis ea denominatio sit ens rationis obiectiuum, ac fictum, quam quævis alia denominatio extrinseca similis, aut dissimilis: æqualis, aut inæqualis; aut quod multo maximum est, quam quævis alia denominatio realis intrinseca albi v. g. aut nigri. Quod autem cætera denominationes intrinseca, & extrinseca etiam ad dialecticam non pertinentes non sint rationis, ne aduersarij quidem diffitebuntur.

59 Septimum argumentum haud magis operosum est: insciamur etenim abstractionem animalis à suis inferioribus esse fictitiam, siue ens rationis: ea enim abstractio fit concipiendo animal sine inferioribus, non negando illud de eis, in quo nulla est fictio, nullum mendacium: vt in tempore ostendimus, & interim constat ex communi proloquio *abstrahendum non est mendacium* quod autem ea abstractio non contingat, nisi beneficio intellectus animal confusè concipientis, haud arguit eam esse fictitiam, & rationis obiectiuam, aliàs etiam quævis cognitio nostra, imo etiam angelica, & diuina foret ens rationis obiectiuum, & chimericum. Ad octauum. Do, quando intellectus concipit denominationem extrinsecam generis, aut speciei veluti suapte natura intrinsecam, adeoque aliter, quam possit vllatenus esse, tum quidem ens rationis fieri, ac figmentum quoddam interius formari: at quod dialectica ita genus, aut speciem concipiat, adeoque ens rationis recipiat efficiatve, id aduersarij à me nunquam impetrare poterunt: est enim scientia, ac proinde obiectum suum verè, ac prout est in se, non aliter, quam se habet, intuetur: nisi vero ipsa errare debeat, quæ cæterarum scientiarum errores auerit, & cæca esse, quæ cunctis præluet earumque dux est, atque magistra. Postremum argumentum quam imbelles sit 4. priora huius tractatus capita satis superque ostendunt. Porro, vt quæ latius fudi, in summam redigam, argumentorum, quibus Thomistæ vtuntur, triplex est reprehensio, prima, quod non de ente rationis fit, ac proprio, sed de ente rationis improprio, & vel subiectiuo, vel fundamentali, quorum alterutrum est extra præsentem controversiam, pleraque eorum procedant: secunda, quod vt plurimum probent ens rationis esse obiectum inadæquatum dialecticæ, non vero adæquatum, de quo tamen nostra lis potissimum instituitur. Tertia, quod inter se admodum non consentiant, aliaque denominationes generis speciei, subiecti, prædicati, aliasque similes obiectis extrinsecas esse intendunt, alia eas intrinsecas, & ex actibus nostris in obiecta refluas conentur.

CAPVT VIII.

Alia argumenta soluta.

60 **M**ulto efficacius pro sententia Thomistica eius aduersarij nostri authores, disputandi gratia, argumentantur: Directio passiuæ actuum intellectus, quæ à dialectica diriguntur, & accommodatæ

ad eius regulas sunt, hæc inquam directio est obiectum formale logicæ: Atqui est ens rationis, ergo. Maior suadetur, quoniam dialectica considerat formaliter, & non solum materialiter munus suum; eius autem munus est actum dirigere, & quod aiunt regulare actus intellectus, in quacunque materia subiecta: hæc igitur directio actiuæ, ac proinde passiuæ, ab ea vel indistincta, vel certe inseparabilis erit obiectum formale dialecticæ: quo pacto conformitas actuum voluntatis cum regulis moris est obiectum formale scientiæ moralis, eo quod huius munus sit, conformare voluntatem cum regulis moris, & dictamine rectæ rationis. Adice eam directionem passiuam actuum intellectus, nisi ad logicam, ad nullam aliam scientiam pertinere posse. Iam vero minor suadetur: talis directio passiuæ, quæ v. g. hic actus, *homo est animal rationale*, oritur ex hac regula dialecticæ, *definitio est oratio constans genere, & differentia*, atque ex eius præscripto efficitur, non est simultanea existentia actus dirigentis, & directi, cum fieri possit vt aliquis immemor regulæ dialecticæ affirmet hominem esse animal rationale, in eodemque instanti, vi huius actus ita elicit excitetur in eo species regulæ dialecticæ, eamque etiam eliciat: tunc autem actus affirmans hominem esse animal rationale, prior natura regula dialecticæ ab ea non oritur, nec dirigitur, vt exploratum, nihilominus ei coexistit, vt supponitur: prædicta ergo directio non est mera coexistentia vtriusque actus videlicet dirigentis, ac directi, nec etiam aliud ens reale esse potest, cedo enim quale sit? solum igitur est ens rationis, adeoque hoc dialectica formaliter considerat. Multi multa respondent huic argumento, cuncta tamen ex vano, vt tractatu 10. cap. 4. libri 4. phys. constabit. Quod mihi magis aridet, est eiusmodi directionem passiuam, siue emanationem actuum aliarum scientiarum ab actibus dialecticæ, ad quorum normam fiunt, esse modum quandam realem, & veram physicamque actionem, non effectiuam, sed directiuam inibi explicandam: modo namque maturum non est.

Rursus secundò arguunt nostri: Dialectica agit de subiecto & prædicato tanquam inter se distinctis, eorumque distinctionem respicit: At ea distinctio ficta est, & chimerica, adeoque ens rationis; hoc ergo est obiectum formale dialecticæ. Maior est in aperto, tum quia dialectica docet subiectum & prædicatum esse, quorum vnum affirmatur de alio, ea ergo veluti vnum, & aliud, & consequenter tanquam distincta respicit: tum etiam quia dicit subiectum referri ad prædicatum, & retrorsum, vt explicant nostri Conimb. q. 6. in præf. Porph. art. 2. nihil autem ad seipsum, & non potius ad aliquid distinctum refertur: eorum ergo distinctionem considerat. Quod autem hæc distinctio sit chimerica, & ficta, ac solius rationis ens, ex facili probatur: ea enim est impossibilis omnino, cum subiectum, & prædicatum nullius sint capacia distinctionis; seu sumantur ex parte obiecti, rerumque ipsarum, vt cernere est in hac propositione, *homo est animal rationale*, vbi res quæ prædicatur est essentia meta physica eius quæ subicitur, ac proinde ab ea prius indistincta: seu sumantur ex parte actus, quia propositio illa est simplex, & indiuisibilis qualitas, adeoque actus quo subicitur, & actus, quo prædicatur est penitus idem: quo ergo cunque modo spectetur ea distinctio subiecti, & prædicati, quid impossibile, & ens rationis est. Hoc etiam argumentum alterius loci est: Proinde dicendum est subiectum, & prædicatum fidè, & chimericè non distinguere, siue quia apprehensiones constitutiue vtriusque